

5.3.5 Voidaanko ympäristölupamenettelyä sujuvoittaa muuttamalla lupamenettelyn vaiheistusta ja onko tarkoituksenmukaista tehdä muutoksia muuttamalla säännöksiä vai lupaviranomaisten käytössä olevia toimintamalleja?

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 100 000 €

Aikajänne: 3/2016 – 2/2017

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Investointihankkeiden perustaminen sekä toiminnan muuttaminen ja laajentaminen edellyttävät monia lupia usean hallinnonalan viranomaisilta ja muita hyväksymismenettelyjä, joista yksi keskeisimpiä on ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Hallitusohjelma sisältää monia tavoitteita lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi.

Ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen (YM038:00/2011) kolmannen vaiheen työ päättyi tammikuussa 2016. Hankkeen tehtävänä oli muun muassa jatkaa ympäristölupamenettelyn sujuvoittamiseksi tarpeellisten toimien ja muutostarpeiden arviointia ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset muun muassa säännöksiin, jotka koskevat tiedottamista, osallistumista, osallistumisoikeuksien varaamista ja asianosaisten kuulemista lupamenettelyssä.

Hankkeessa tunnistettiin tarve kehittää ympäristölupamenettelyä prosessina. Lupahakemusten parempi laatu, viranomaisten välisen yhteistyön ja viranomaisten toiminnanharjoittajien kanssa tekemän yhteistyön tehostaminen, ympäristölupapäätösten laadun parantaminen sekä niitä koskevan paremman ennakoitavuuden takaaminen sekä lupien käsittelyaikojen lyhentäminen edellyttävät parempaa lupamenettelyä. Hankkeessa valmisteltiin ehdotukset, jotka voidaan toteuttaa joko lain-säädännön muutoksin tai muuttamalla käytössä olevia toimintamalleja valtion ympäristölupaviranomaisissa. Ehdotukset koskevat tehostettua neuvontaa, lausuntopyyntöjen pyytämisen vaiheen irtikytkemistä kuulemismenettelystä ja lupapäätösluonnoksen liittämistä mukaan myöhemmin tapahtuvassa kuulemisessa käytettäviin asiakirjoihin. Käytännössä ehdotetut toimet aiheuttaisivat merkittäviä muutoksia verrattuna nykyiseen lupamenettelyyn.

Tällä selvityksellä ja siihen kytkettävillä todellisilla ympäristölupahakemusten käsittelyprosesseilla ja niiden pilotoinnilla haetaan vastauksia alla oleviin tutkimuskysymyksiin. Pilotointi tapahtuu itse käsittelyprosessissa ja lupaviranomainen järjestää prosessin pilotoitavan tavan mukaisesti.

Selvityksessä arvioidaan uusien menettelytapojen ja uusien vaiheiden vaikutuksia lupamenettelyyn, sen vaatimaan työmäärään ja lupahakemusten käsittelyaikoihin. Työssä arvioidaan uusien menettelyiden hyötyjä ja haittoja viranomaisten, toiminnanharjoittajien, yleisön, järjestöjen ja asianosaisten kannalta. Tehostetun neuvonnan osalta selvitetään sen vaikutusta lupien käsittelyaikoihin, lupien valmistelijoiden työtyytyväisyyteen ja asiakaspalautteeseen sekä arvioidaan, tarvitaanko uusia ohjeita ja malleja neuvontaan.

Liitteestä 1 ilmenee ympäristölupahakemusten nykyinen käsittely ja liitteestä 2 selvityksessä arvioitava käsittelymenettely. Liitteenä 3 on ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen 3. vaiheen ehdotus, jonka toteuttamista selvityshanke tukee monilta osin.

Tutkimuskysymyksiä:

- Voidaanko ympäristölupiin liittyvää neuvontaa tehostaa ja organisoida nykyistä systemaattisemmin esimerkiksi hyödyntämällä erillisiä neuvontapalveluita tai –voimavaroja, jotka hoitavat rutiinineuvonnan? Vaikuttaako tämä sujuvoittavasti lupamenettelyyn kokonaisuudessaan?
- Voidaanko ympäristölupamenettelyä sujuvoittaa sijoittamalla pakollisten viranomaislausuntojen pyytäminen prosessin sellaiseen vaiheeseen, jossa hakemusasiakirjoja ei toimiteta samanaikaisesti kuulemismenettelyyn?
- Voidaanko ympäristölupahakemuksesta ja siihen liittyvistä asiakirjoista tapahtuva kuuleminen korvata kuulemisella, jossa lupaluonnos liitetään mukaan hakemusasiakirjoihin, joista kuullaan? Tällöin kuuleminen sijoittuu nykyistä myöhäisempään vaiheeseen menettelyä. Sujuvoituuko menettely kokonaisuudessaan näin toimimalla?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

Selvitys liittyy keskeisesti hallitusohjelman seuraaviin strategisiin painopistealueisiin:

Työllisyys ja kilpailukyky; kärkihanke 1 kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittävyyden edellytyksiä parantamalla; toimenpide 4 kasvun voimistaminen ja kilpailun lisääminen; 3 sujuvoitetaan merkittävien investointihankkeiden ympäristömenettelyjä

Digitalisaatio, kokeilut ja normien purku; kärkihanke 3 sujuvoitetaan säädöksiä; toimenpide 2 sujuvoitetaan lupa- ja valitusprosessit ja annetaan niitä koskeva palvelulupaus sekä kärkihanke 5 parannetaan johtamista ja toimeenpanoa, toimenpide 1 strategialähtöisillä tavoitteilla parempaan julkisen hallinnon johtamiseen; 4 toteutetaan johtamiskonseptien kokeiluja, joilla kyetään kokonaisuuden optimointiin eli asiakastyytyväisyyden ja resurssitehokkuuden yhtäaikaiseen maksimointiin.

Selvitys liittyy seuraavasti valtioneuvoston TEAS-toimintaan:

Selvitys edistää ympäristönsuojelulain osalta ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun palvelujen toteuttamista. Meneillään oleva, yhden luukun palvelujen toteuttamista koskeva selvityshanke kattaa lukuisien, monen eri hallinnonalan säädöksiin perustuvien lupa- ja arviointimenettelyjen integroinnin. Yhden luukun palvelujen selvitys valmistuu 31.5.2016 mennessä ja sen tuloksia voidaan hyödyntää tässä selvityksessä.

Selvitys liittyy myös meneillään olevaan digitalisaatiohankkeeseen lupamenettelyjen sähköistämisestä. Tämän selvityksen tuloksia ja siihen kuuluvan pilotoinnin kokemuksia voidaan hyödyntää sähköisten lupamenettelyjen kehittämisessä.

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Hallituksen toimintasuunnitelman toimeenpanoa tukevaa tietoa, toimintavaihtoehtojen vertailua

Liite 1, s.1: nykyinen ympäristölupaprosessi 1

